

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ І ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Акопова В.Г.

Донецький національний технічний університет

Оцінка діяльності підприємства виробляється на основі комплексного аналізу кінцевих підсумків його ефективності. Економічна суть ефективності підприємства полягає в тому, щоб на кожну одиницю витрат домогтися істотного збільшення прибутку. Кількісно вона вимірюється зіставленням двох величин: отриманого в процесі виробництва результату і витрат живої й упредметненої праці на його досягнення [1, с. 312].

Економічний ефект виражається в натуральних і вартісних показниках, що характеризують проміжні і кінцеві результати виробництва в масштабі підприємства, галузі і народного господарства в цілому. До таких показників відносяться, наприклад, обсяг валової, товарної, реалізованої, іноді чистої продукції, маса отриманого прибутку, економія різних елементів виробничих ресурсів і загальна економія від зниження собівартості продукції, величина національного доходу і сукупного суспільного продукту та ін. [2, с.121].

Оцінюючи критерій ефективності виробничого підприємства, особливу увагу варто приділяти приростові прибутку не тільки за рахунок росту обсягів рентабельної продукції, довільного збільшення цін на вироби без відповідного підвищення якості і т.п., але і її приростові за рахунок кращої роботи, росту обсягу виробництва потрібної народному господарству продукції і зниження собівартості [3, с.84].

Рентабельність виробництва – економічний показник ефективності виробництва, вимірюваний відношенням балансового прибутку до середньорічної вартості основних виробничих фондів і нормованих оборотних коштів. Рентабельність виробництва характеризує ефективність використання підприємством виробничих ресурсів [4, с.132].

В умовах ринкових відносин велика роль показників рентабельності продукції, що характеризують рівень прибутковості (збитковості) її виробництва. Показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Вони характеризують відносну прибутковість підприємства, вимірювану у відсотках до витрат засобів або капіталу з різних позицій [5, с.32].

Показники рентабельності – це найважливіші характеристики фактичного середовища формування прибутку і доходу підприємств. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. При аналізі виробництва показники рентабельності використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення.

Також слід пам'ятати, що задоволення якісним продуктом є першорядним завданням кожного виробника. У той же час якість продукту є результатом якості процесів, вихід яких він здійснює (якість процесу дорівнює якості результатів). Тому для забезпечення якісного виходу виробник/постачальник повинен забезпечити відповідну якість самого процесу. При цьому під процесом розуміється не тільки процес виробництва продукту. Існує дві точки зору на те, що являє собою процес:

- процес – це організація ресурсів;
- процес – це організована діяльність.

Виходячи із другого визначення, можна розглядати процес як будь-яку організовану діяльність, сплановану генерувати попередньо встановлений для певного користувача вихід, забезпечивши при цьому необхідний вхід процесу. Така діяльність може бути будь-якого роду: планування, проектування, виробництво, торгівля, адміністрування, дослідження й т.п. – і може бути пов'язана з будь-якими промисловими й сервісними секторами ринку, такими як машинобудування, електроніка, банківська справа, охорона здоров'я, транспорт і т.д. Процесами, наприклад, є:

- зборка персональних комп'ютерів;
- доставка продукту, замовленого споживачем;
- зняття грошей з персонального рахунку;
- щомісячний фінансовий звіт керівництву.

У будь-якого процесу є границі, обумовлені початковою стадією (вхід) і кінцевої (вихід).

Вихід процесу, власне кажучи, є результатом перетворення або набору перетворень, типи яких можуть бути класифіковані чотирима категоріями:

- фізичне перетворення;
- перетворення місця розташування;
- перетворення угоди, договору, протоколу або ведення справи;
- інформаційне перетворення.

Перераховані вище приклади процесів відповідно належать цим категоріям перетворення. Процес виконує свою діяльність, використовуючи ресурси (людей, устаткування й т.д.), які повинні бути розподілені в ньому. Тому процес відповідно до Міжнародного Стандарту ISO 8402 (Керування якістю й забезпечення якості. Словник; друге видання 1994 р.) – це сукупність взаємозалежних ресурсів і діяльності, що перетворить вхідні елементи у вихідні. Часто ресурси розглядають як вхід процесу.

Для пояснення концепції «акцент на процес» більше корисної, є точка зору, що ресурси, так само як і діяльність, включені в процес для того, щоб вхід розглядати тільки як прихідні ззовні потоки, наприклад потоки процесів інших компаній (рис. 1). *Керівник процесу* – особа відповідальна за його якісне функціонування й виконання. Він повинен:

- погодити вхідні й вихідні вимоги в інтерфейсі процесу (інтерфейс – це сукупність засобів і правил, що

забезпечують логічну й фізичну взаємодію входу й виходу процесу з зовнішнім середовищем);

- відповідати за коректування можливих недоліків і сприяти дозволу виникаючих проблем;
- передбачити можливість для виконавців вносити зміни в операції, що сприяють поліпшенню процесу й відповідно якості його продукту.

Границі процесу обмежують коло його діяльності, що повинна бути керованою й забезпечувати проходження процесу у відповідності вхідними й вихідними вимогами його інтерфейсу.

Рис. 1 – Взаємозв'язок процесів "Постачальник-Споживач"

Вхідна границя означає інтерфейс між постачальником і процесом, вихідна границя – інтерфейс із користувачем або споживачем процесу. Постачальник забезпечує вхід процесу. Споживач є користувачем виходу процесу. Вихід і вхід процесу визначаються відповідними вимогами. Вихідні вимоги повинні відбивати потреби й очікування споживача. Якщо виходом процесу є продукт, то ці вимоги являють собою фізичні й функціональні характеристики, які роблять продукт придатним для користувача таким чином, щоб задовольнити його бажання. Так, короткий час доставки, пунктуальність, виконання й коректність при доставці продукту споживачеві є типовими вимогами для сервісу доставки.

Вхідні вимоги, у свою чергу, повинні відбивати все необхідне для здійснення процесу й для забезпечення заданих споживачем вимог на його вихід. Вони повинні забезпечувати безперерйне й економічне протікання процесу, гнучкість його настроювання, що відповідають вимогам виходу процесу й виключають у той же час громіздкий контроль і застосування для цієї мети складного в експлуатації встаткування. Завдання кожного процесу – задовольнити його споживачів, використовуючи для цієї мети мінімально можливі ресурси.

Результати аналізу економічної діяльності використовуються як база для вироблення планових рішень наступного розвитку, а деякі з них є фондоутворюючими спеціальних і інших фондів підприємства. При оцінці виробництва варто враховувати не тільки економічні, але і соціальні результати. Їхньою особливістю є те, що вони, як правило, не піддаються кількісному вимірові. Вимір економічної ефективності підприємства вимагає її якісної і кількісної оцінки, тобто визначення критерію і показників ефективності суспільного виробництва. Правильно обраний критерій повинний найбільше виражати сутність економічної ефективності і бути єдиним для всіх ланок виробництва. Для правильного визначення найважливіших напрямків підвищення економічної ефективності суспільного виробництва необхідно сформулювати критерій і показники ефективності. Критерій економічної ефективності має визначену структуру, що дозволяє виражати його кількісно на всіх рівнях керування підприємством. В умовах ринкової економіки основним критерієм оцінки господарської діяльності підприємства служить доход (прибуток, рентабельність по відноsinам до фондів).

1. Волков О.І., Акуленко Н.Б. Економіка підприємства: Підручник / За ред. проф. О.І. Волков. – М.: Вид-во «Инфра-М», 1997. – 461 с.
2. Козлов В.Д. Управління організацією. – М.: Вид-во «Економіка», 2000. – 472 с.
3. Калита П.Я. Перспективні методи та засоби підвищення стабільності якості продукції та зниження витрат / Фінансово-економічні системи підтримки рішень в комплексному управлінні виробництвом: СБ нау. тр. – К.: НАН України; Ін-ет кібернетики НАНУ, 1993. – 369 с.
4. Горфинкель В.Я., Швандар В.А. Економіка підприємства / За ред. В.Я. Горфинкель 4-е изд., Перераб. і доп. – М.: Вид-во «ЮНИТИ-ДАНА», – 2007. – 670 с.
5. Гетьман В.Г. Фінансовий облік: Підручник / За ред. проф. В.Г. Гетьмана – 3-е изд., Перераб. і доп. – М.: Вид-во «Фінанси і статистика», 2006. – 816 с.